

بررسی اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در تقویت اسلام اعتدالی در دو سازمان شیعی ابی و ایجابی در اندونزی

محمدعلی نظری^{۱*}

یحیی فوزی^۲

سید صدرالدین موسوی^۳

عباس کشاورز شکری^۴

زهرا سادات مسجدی^۵

چکیده

هدف: در طول چهار دهه گذشته اندیشه امام خمینی(ره) و آرمان‌های انقلاب اسلامی، جهان اسلام را تحت تأثیر قرار داده و در برخی از کشورها منجر به شکل‌گیری جنبش‌های اسلامی شده است، بیشتر پژوهش‌های صورت گرفته به شناسایی جنبش‌ها در حوزه آسیای غربی توجه کرده و حوزه آسیای شرقی و توصیفی و راهبرد محور بودن پژوهش‌ها کم‌تر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. کشور اندونزی با جمعیتی ۲۰۰ میلیون نفری از موقعیت ژئوپلتیک و ژئواستراتژیک برخوردار است و در آینده جهان نقش اساسی ایفا خواهد کرد. جنبش‌های اسلامی به خصوص شیعی تحت تأثیر انقلاب اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی(ره) در این کشور احیاء شدند؛ دو سازمان شیعی ابی و ایجابی به‌عنوان دو نماینده اصلی تفکر شیعی در این کشور فعال هستند.

روش‌شناسی پژوهش: با توجه به عدم وجود منابع مکتوب و اسناد رسمی به‌وسیله ابزار مصاحبه و پرسشنامه از مسئولین این دو سازمان، متصدیان ایرانی و... به جمع‌آوری داده پرداخته شده است.

یافته‌ها: در چارچوب تحلیل سوات و با رویکردی کمی و کیفی به این سوال پاسخ دهد که راهبردهای (قوت، ضعف، فرصت و تهدید) اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در تقویت اسلام اعتدالی در دو سازمان شیعی ابی و ایجابی در اندونزی چیست؟

نتیجه‌گیری: راهبرد شامل نقاط قوت، ضعف، چالش‌ها و فرصت می‌شود. نقاط قوت شامل ویژگی‌های رهبری امام خمینی، و...؛ ضعف‌ها شامل عدم نیازسنجی مناسب برای تبیین و تفسیر آن در اندونزی؛ فرصت‌ها: شامل واکنش مثبت اهل سنت نسبت به ایران و امام خمینی(ره)؛ تهدیدها: شامل گسترش موج شیعه‌هراسی توسط گروه‌های معاند، است.

کلیدواژه‌ها: اندیشه امام خمینی(ره)، اسلام اعتدالی، سازمان شیعی ابی و ایجابی اندونزی، تحلیل سوات

Email: m.a.nazary@gmail.com

۱- دکترای مطالعات سیاسی انقلاب اسلامی و مدرس

دانشگاه کاشان (نویسنده مسئول)

Email: yahyafozi@yahoo.com

۲- استاد تمام پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

Email: sadrmoosavi@gmail.com

۳- دانشیار پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی

Email: abbaskeshavarz1@yahoo.com

۴- دانشیار دانشگاه شاهد

Email: z_s_masjedy@yahoo.com

۵- کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، مدرس دانشگاه پیام نور

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۶/۱۶

مقدمه

اندیشه امام خمینی(ره) جزئی از منظومه فکری ایشان است، منظومه فکری مجموعه‌ای نظام‌مند، متشکل از اجزا و عناصر مرتبط و هدفمند، با محوریت هسته مرکزی، در عرصه نظام بینشی، منشی و کنشی است. در این منظومه فکری تمام پدیده‌ها و انگاره‌های سیاسی و اجتماعی و... معنا و مفهوم جدید پیدا کرده‌اند، حاکمیت الهی، مردم‌سالاری دینی در محور این نظام فکری است و مؤلفه‌هایی مانند هویت سیاسی، استقلال و آزادی، استکبارستیزی، عزت و... در چارچوب آن معنا یافته است، اندیشه امام خمینی(ره) تنها در چارچوب مرزهای جغرافیایی ایران گسترش پیدا نکرد، بلکه این اندیشه جهان را تحت تأثیر خود قرار داد، دولت‌ها، ملت‌ها و به‌طور خاص جنبش‌های اسلامی و غیراسلامی با توجه به شرایط زمانی و مکانی تفاسیر مختلف حداکثری و حداقلی از مبانی و مؤلفه‌های اندیشه امام خمینی(ره) ارائه داده‌اند.

با وجود تأثیرگذاری خاص اندیشه امام خمینی(ره) در خارج از مرزهای جغرافیایی، نحوه تأثیرگذاری و بررسی نتایج آن از موضوعات بنیادی و کاربردی است، زیرا گسترش و توسعه اسلام اعتدالی برآمده از منظومه فکری امام خمینی(ره) یک ضرورت استراتژیک و یک هدف راهبردی برای نظام محسوب گردیده است، زیرا حفظ این نظام اسلامی در گرو توسعه مرزهای عقیدتی و فکری است، همان‌گونه که امام خمینی(ره) برای مقابله با گفتمان‌های مسلط استراتژی خود را بر صدور انقلاب اسلامی گذاشتند و معتقد بوده‌اند باید انقلاب اسلامی به جهان عرضه گردد، زیرا تمام قدرت‌های جهانی درصدد نابودی این نظام اسلامی هستند و اگر در یک محیط بسته بماند، عاقبت با شکست مواجه خواهد شد (امام خمینی، ۱۹۹۹، ج ۱۲: ۲۰۲). همچنین مقام معظم رهبری(مدظله) در تشریح سیاست‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ابراز داشته‌اند که فعالیت‌های فرهنگی ایران در خارج از کشور با عمق منافع استراتژیک ایران گره خورده است. اما با وجود اثرگذاری اندیشه امام خمینی(ره) در خارج از کشور، بیشتر تحقیقاتی که در این زمینه صورت پذیرفته، حالت توصیفی داشته و بیشتر حوزه آسیای غربی و شمال آفریقا را پوشش داده و به‌صورت عام، جنوب شرقی آسیا و به‌صورت خاص، کشور اندونزی مورد غفلت واقع شده است.

اندونزی یک دولت سکولار و معتقد به اصل پانجلیسا که شامل اعتقاد به خدای واحد، بشردوستی، وحدت ملی اندونزی، دموکراسی مبتنی بر اجماع حاصل از مشاوره و عدالت اجتماعی است و با جمعیتی بیش از ۲۰۰ میلیون نفر از کشورهای مهم جهان اسلام در شرق آسیا است، این کشور با توجه به قرار گرفتن در منطقه‌ای استراتژیک، فاصله جغرافیایی و تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی‌ای که با مرکزیت دنیای اسلام دارد، از اهمیت دوچندانی برخوردار است. اندونزی در یک‌صد سال اخیر تحت تأثیر اندیشه‌های احیاءگری اسلامی قرار داشته و دو جریان مهم اسلام‌گرایی سنی با عنوان جمعیت محمدیه و نهضت العلماء با دارا بودن میلیون‌ها هوادار مهم‌ترین جریان‌های اسلامی این کشور را تشکیل داده‌اند و همچنین این کشور دارای جمعیت محدودی از شیعیان است که در قالب دو تشکل به نام ابی و ایجابی سازماندهی شده‌اند.

قبل از انقلاب اسلامی ایران بسیاری از جریانات دینی و سیاسی اهل سنت و شیعه اندونزی تحت تأثیر اندیشه امام خمینی(ره) قرار گرفته‌اند و از کانال‌های مختلف آراء و افکار امام خمینی(ره) در این کشور اشاعه

یافته است، این کانال‌ها شامل نهضت ترجمه آثار امام خمینی(ره) (کتاب‌ها، بیانیه‌ها و...)، انتشار اخبار انقلاب توسط روزنامه‌های داخلی، تحصیل برخی از دانش‌پژوهان اندونزیایی در ایران، حضور برخی از چهره‌های روشنفکر دینی در انجمن‌های اسلامی دانشجویان خارج از کشور، بیعت گروهی از رهبران جریان‌های اسلامی (اهل سنت و شیعه از طیف‌های سلفی تا اعتدالی) با امام خمینی(ره) در اوایل انقلاب، تأسیس نهادها و سازمان‌هایی مانند سفارت ایران، رایزنی فرهنگی، نمایندگی ولی فقیه، ایجاد آکادمی‌ها، کالج‌ها، مدارس علوم دینی و... بوده است.

بازتاب اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی به صورت عام منجر به احیاء اسلام اعتدالی، بازگشت اسلام به بطن سیاسی و اجتماعی، تحول فرهنگی، تغییر اعتقادات، تغییر سبک زندگی و منشاء شکل‌گیری گفتمان‌های فکری قدرتمند، سازمان‌ها، انجمن‌ها، آکادمی‌ها، حوزه‌های علمیه و... و به صورت خاص منجر به شکل‌گیری هویت جدیدی به نام شیعه در اندونزی گردیده است، امروزه تشیع در اندونزی یک هویت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی است، در هر حال دو سازمان اَبی و ایجابی به عنوان دو نماینده رسمی شیعه در این کشور فعال هستند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر با هدف شناسایی بررسی راهبردی تأثیر اندیشه امام خمینی(ره) در تقویت اسلام اعتدالی در دو سازمان شیعی اَبی و ایجابی در اندونزی به وسیله مدل SWOT انجام شده است. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ روش توصیفی - تحلیلی است و گردآوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه و مبتنی بر تکنیک دلفی صورت گرفته است. پس از مطالعه و شناسایی عوامل و دسته‌بندی آنها در قالب (قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها) پرسشنامه مرحله اول و دوم مبتنی بر طیف پنج گزینه‌ای لیکرت تهیه و در اختیار کارشناسان و صاحب‌نظران این حوزه قرار گرفت. اعتبار (روایی) پرسشنامه این پژوهش از نوع صوری است. بدین منظور پرسشنامه پژوهش در اختیار چندین نفر از اساتید برجسته علوم سیاسی و اندیشمندان مسلط به شرایط اندونزی قرار گرفته و پس از رفع نواقص و انجام اصلاحات لازم به منظور گردآوری اطلاعات در اختیار پاسخ‌گویان قرار گرفته است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی صاحب‌نظران و متخصصان مسائل سیاسی اندونزی می‌باشند، از این رو پرسشنامه پژوهش به روش گلوله برفی برای ۶۰ نفر ارسال گردید، از این میان با حذف پرسشنامه‌های ناقص، تنها ۳۴ پرسشنامه برگشت خورد کامل بود و شرایط استفاده در پایان‌نامه را داشت و مورد آزمون قرار گرفت. پس از جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه، داده‌های تحقیق با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با بهره‌گیری از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. با استفاده از آزمون t تک متغیره، میانگین مؤلفه‌های مربوط به هر یک از متغیرهای پنج‌گانه تحقیق آزمون شدند. همچنین با بهره‌گیری از آزمون فریدمن کلیه متغیرهای اصلی و فرعی تحقیق رتبه‌بندی شدند. دامنه ضریب پایایی آلفای کرونباخ از صفر (+) به معنای عدم پایایی تا مثبت یک (+۱) به معنای پایایی کامل قرار می‌گیرد و هرچه مقدار به دست آمده به عدد یک نزدیک‌تر

باشد قابلیت اعتماد پرسشنامه بیشتر می‌شود. چنانچه در جدول ۱ گزارش شده است ضریب پایایی ابعاد پرسشنامه در حد مطلوب است.

جدول ۱: مقدار ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

آلفای کرونباخ		تعداد گویه	متغیر
سازمان ایجابی	سازمان ابی		
۰/۷۲	۰/۸۶	۲۵	قوت‌ها
۰/۹۱	۰/۹۳	۱۲	ضعف‌ها
۰/۹۰	۰/۸۶	۲۰	فرصت‌ها
۰/۷۶	۰/۷۷	۱۴	تهدیدها

- سؤال اصلی

راهبردهای اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در تقویت اسلام اعتدالی در دو سازمان شیعی ابی و ایجابی در اندونزی کدام است؟

- سؤالات فرعی

- قوت‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در تقویت اسلام اعتدالی در دو سازمان شیعی ابی و ایجابی در اندونزی کدام است؟
- ضعف‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در تقویت اسلام اعتدالی در دو سازمان شیعی ابی و ایجابی در اندونزی کدام است؟
- فرصت‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در تقویت اسلام اعتدالی در دو سازمان شیعی ابی و ایجابی در اندونزی کدام است؟
- چالش‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در تقویت اسلام اعتدالی در دو سازمان شیعی ابی و ایجابی در اندونزی کدام است؟

مبانی نظری

- نسبت اسلام اعتدالی در اندیشه امام خمینی(ره)

شناخت و معرفت صحیح نسبت به اسلام یکی از دل‌مشغولی‌های عمده علما و محققان علوم اسلامی در طول تاریخ بوده است، متأسفانه قرائت‌های اشتباه از اسلام موجب افراط و تفریط شده است و اثرات نامطلوبی در زندگی سیاسی و اجتماعی مسلمانان داشته است، حضرت امام خمینی(ره) اسلام را یک ظرف کامل و جامع از علوم دانسته و برای شناخت آن معتقد است که باید بر تمام علوم آن احاطه پیدا کرد (امام خمینی، ۱۹۹۹، ج ۸: ۵۳۱). علوم اسلامی در یک تقسیم‌بندی کلی در چهار حوزه کلام، فلسفه، اخلاق و فقه

طبقه‌بندی می‌شود، کلام اسلامی به بررسی عقاید اسلامی پرداخته و آن را توضیح و درباره آنها استدلال و از آنها دفاع می‌کند^۱، علم کلام به استنباط و استخراج عقاید اسلامی (لاهیجی، شوارق الالهام، ۱۴۲۵ ق، ج ۱)، توضیح مفاهیم اعتقادی اسلامی (ایجی، المواقف، عالم الکتب: ۸)، منظم ارائه کردن آموزه‌های اعتقادی (کاشفی، کلام شیعه، ۲۰۰۸: ۳۷)، اثبات اعتقادات و آموزه‌های دینی (شوارق الالهام، ۱۴۲۵ ق، ج ۱، ۷۳ - ۷۴) و دفاع از عقاید دینی در برابر شبهه‌ها و ایرادها می‌پردازد (فارابی، احصاء العلوم: ۷۶ - ۷۷).

فلسفه با روش عقلی و برهانی، درباره مسائل کلی هستی مانند وجود و ماهیت و علیت و همچنین درباره معرفت، نفس، خدا و دین بحث می‌کند (عبودیت، ۲۰۰۳: ۲۸). فقه اسلامی به معنای علم به احکام شرعی یا به دست آوردن و شناخت وظیفه عملی مکلف از منابع و ادله شرعی است (مشکینی، ۱۴۱۶ ق: ۱۸۰). قرآن کریم اولین و مهم‌ترین سرچشمه تشریح احکام و منبع فقه اسلامی است و سنت دومین منبع فقه شامل قول، فعل و تقریر معصوم است (مظفر، ۱۹۹۱، ج ۲: ۶۱). در بین اهل سنت، سنت منحصر به قول، فعل و تقریر پیامبر(ص) است. اما از آنجا که به اعتقاد شیعیان امامان از جانب خداوند منصوب‌اند و در کلام پیامبر به عنوان جانشینان وی معرفی شده‌اند، قول، فعل و تقریر ایشان نیز به عنوان سنت معتبر و منبعی برای استنباط احکام شرعی مورد پذیرش بوده است (مظفر، ۱۹۹۱، ج ۲: ۶۲).

عقل در فرآیند استنباط فقهی استفاده می‌شود و به عنوان منبع حکم شرعی در کنار کتاب و سنت به شمار می‌آید و اجماع در نظر اهل سنت برخلاف تشیع به صورت مستقل، معتبر و یکی از ادله چهار یا سه گانه استنباط حکم است (دایرةالمعارف فقه مقارن: ۳۷۶)، اما فقهای امامیه، اجماع را به عنوان یک دلیل مستقل در کنار قرآن و سنت به شمار نمی‌آورند، بلکه معتقدند اجماع از آنجا که از رأی و نظر امام معصوم خیر می‌دهد، حجت و قابل استناد است (مظفر، اصول، ۱۹۹۱: ۸۱ - ۸۲).

اخلاق اسلامی به بخشی از آموزه‌های دین اسلام گفته می‌شود که از فضایل و ردایب اعمال انسان سخن می‌گوید (موسوی بجنوردی، ۲۰۰۶: ۸۳). قرآن به مفاهیم اخلاقی چون خیر و شر، عدل و ظلم، صبر و احسان توجه فراوان داشته (غروی، ۲۰۰۰: ۲۰) و هدف مهم رسالت پیامبر(ص) نیز اصلاح اخلاق انسان‌ها^۲ و تکمیل فضایل اخلاقی بوده^۳، همچنین اداره زندگی فردی و اجتماعی انسان تنها در پرتو مجموعه خاصی از دستورهای اخلاقی، تأمین می‌شود، در مجموع می‌توان گفت که دین، بدون اخلاق، نمی‌تواند به اهداف خود برسد و سعادت دنیا و آخرت انسان را تأمین کند (مصباح یزدی، ۲۰۰۱: ۲۲۳)، مسلمانان به فراخور شرایط سیاسی مانند استعمار، استثمار، استبداد و انحطاط فکری (دکمجیان، ۱۹۹۵: ۴۰-۵۲) بحران‌های هویت، مشروعیت، آشوب و فشار، تضاد طبقاتی، ضعف نظامی و فرهنگی (صالحی و رضایی، ۲۰۰۹: ۹۱) و

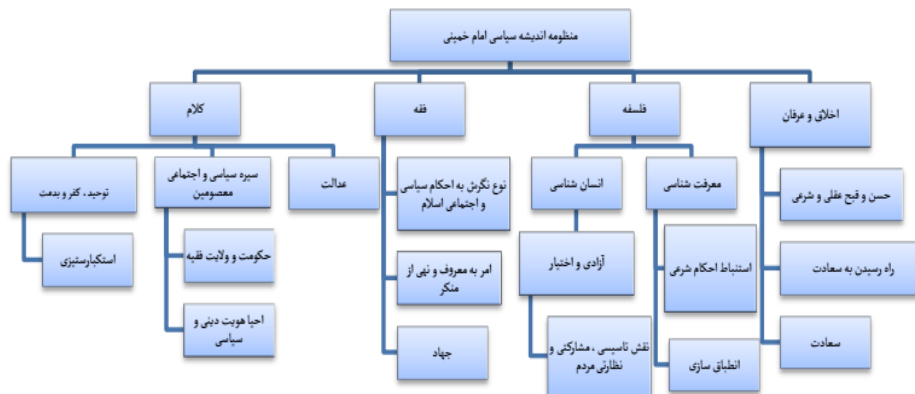
۱. ر.ک: مطهری، مجموعه آثار، ۱۳۸۹ ش، ج ۳: ۵۷. برابر نظر برخی این تعریف، تعریفی برتر است؛ چرا که شامل موضوع، هدف و روش علم کلام است و نه تنها به جنبه دفاعی کلام بلکه به جنبه اثباتی آن (توضیح و تبیین عقاید اسلامی) توجه کرده است (ر.ک: ربانی گلپایگانی، درآمدی بر علم کلام، ۱۳۸۷ ش، ۶۱-۶۴ جبرئیلی، سیر تطور کلام شیعه، ۱۳۹۶ ش، ۳۹-۴۰).

۲. بقره، ۱۵۱؛ آل عمران، ۱۶۴؛ جمعه، ۲.

۳. علامه مجلسی، بحار الأنوار، ۱۴۰۳ ق، ج ۶۹: ۳۷۵؛ نوری، میرزا حسین، مستدرک الو سائل، ۱۴۰۸ ق ج ۱۱: ۱۸۷.

عوامل فکری و اندیشه‌ای (عنایت، ۲۰۰۴: ۶۸) از برخی علوم اسلامی بهره گرفته و برخی را رها کرده و حتی نسبت به آن موضع‌گیری و حتی نفی کرده‌اند.

اسلام اعتدالی مبتنی بر دیدگاه امام خمینی(ره) در حوزه معرفتی قائل به اعتدال میان عقل و نقل در شناخت معارف دینی است و به اجتهاد جواهری بر اساس مقتضیات زمانی و مکانی بر مبنای مصلحت تأکید ویژه دارد، آثار سیاسی منتج آن، موجب انطباق سازی مفاهیم دینی و جدید می‌شود، این گفتمان در حوزه انسان‌شناسی به اعتدال میان قوا اعتقاد داشته و فضیلت را حاکمیت عقل معرفی می‌کند، آزادی و اختیار و تأکید بر نقش تأسیسی، نظارتی و مشارکتی مردم در عرصه حکومت از نتایج این دیدگاه است، اسلام اعتدالی ضمن تأکید بر حسن و قبح عقلی و شرعی راه رسیدن به سعادت دنیوی و اخروی را اعتدال میان قوا و پیروی از انسان کامل معرفی می‌کند، این گفتمان در حوزه فقهی به نوآوری بی‌شماری دست‌زده و فقه را از حالت فردی خارج کرده است و خوانشی جدید از امر به معروف و نهی از منکر، دعوت و جهاد ارائه داده است.^۱ این نوع نگرش به اسلام دارای نتایج متعددی مانند جامعیت اسلام، احیاء هویت اسلامی، استکبارستیزی، تعامل سازنده با دولت و تقریب‌محوری است.

نمودار ۱: منظومه اندیشه سیاسی امام خمینی(ره)

- تأثیر اندیشه امام خمینی(ره) بر اندونزی

اندونزی دارای ۲۵۰ میلیون جمعیت است که اکثراً مسلمان و محب اهل‌بیت هستند (مجموعه نویسندگان، ۲۰۱۳: ۳۹). اندونزی یکی از دورافتاده‌ترین مناطق نسبت به کانون اسلام در عربستان و خاورمیانه است (حشمت‌زاده، ۲۰۱۶: ۲۶۶). این منطقه خاستگاه اصلی ظهور و گسترش تفکر اسلامی و تمدن مالایی است (ربانی، ۲۰۱۴: ۱۸). به طوری که اسلام جزئی از هویت و اقتصاد مردم این منطقه شده و

۱. برای مطالعه بیشتر رجوع شود به مقاله اسلام اعتدالی از دیدگاه امام خمینی(ره)، یحیی فوزی و محمدعلی نظری.

ماهیتی فرهنگی و تجاری دارد (مصاحبه، زنگنه). با وجود آن که اندونزی یک کشور سکولار است اما جریان‌های سیاسی اسلام‌گرا نقش مهمی در مبادلات قدرت بازی کرده‌اند (گلی‌زواره، ۱۹۹۳: ۱۵۴)، سازمان‌های دینی در اندونزی به چهار دسته کلی تقسیم شده است، اول متمایل به اسلام سنتی (انجمن محمدیه و نهضت العلماء)، دوم اسلام‌گرایان لیبرال، سوم طرفدار اسلام سلفی و حتی جهادی بوده و چهارم شیعیان است (حسینی جیلی، ۲۰۱۱: ۱۲۸). قبل از انقلاب اسلامی ایران، شیعیان قدیم پیوسته به تقیه پرداخته و هویت خود را فراموش کرده بودند (ژاکوبس، ۲۰۰۹: ۱۹۱۹).

شیعه در اندونزی دارای سابقه طولانی است و حتی برخی ورود اسلام به اندونزی را توسط شیعیان دانسته‌اند (ربانی و حکیم‌الهی، مصاحبه زلفکی، ۲۰۱۳: ۵۵، ژاکوبس، ۲۰۰۹: ۱۹۱۹)، اما به علل متعددی مانند، سقوط حاکمان محلی شیعه در دوره استیلاي تسنن، نقش ترک‌ها در اضمحلال حکومت‌های شیعی و روی کار آوردن حکومت‌های سنی در منطقه، موج گرایش و ترویج سنی‌گری اشعری، کلام اشعری، ظاهرگرایی، افول تصوف و عقل‌گرایی معتزلی، قطع ارتباطات شیعیان با جوامع شیعی و تقیه در اثر تقیه، هویت شیعی در موج سنی - گرای به‌مرور زمان هویت شیعه فراموش شد (ربانی، ۲۰۱۴: ۸۳).

در اثر انقلاب اسلامی ایران و تحت تأثیر افکار امام خمینی(ره)، دکتر شریعتی و شهید مطهری آموزه‌های شیعه مورد توجه جامعه اندونزی قرار گرفت (طالب زین، ق ۱۴۳۷: ۷۵) و گفتمان شیعه به‌صورت جدی وارد عرصه سیاسی و اجتماعی در اندونزی شد (لطیف، ۲۰۰۸: ۳۰۶)؛ و بسیاری از شیعیان تاریخی که در حال تقیه بودند تقیه خود را کنار گذاشته و بسیاری از اهل سنت به شیعه تغییر مذهب دادند، بی‌شک هویت مستقل شیعه در اندونزی مرهون انقلاب اسلامی ایران و اندیشه احیاگرایانه و هویت‌ساز امام خمینی(ره) بوده است (مصاحبه، رضایی). منشأ و منبع اصلی و بلاواسطه تأثیرگذاری تشیع، ایران بوده و تشیع عمدتاً از منظر اسلام سیاسی و انقلابی معرفی و منتشر گردیده است (درمهدن، ۱۹۹۹: ۱۹۸). دکتر ازبومردی عذراء معتقد است حضور شیعه در اندونزی مربوط به سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی است که عمدتاً از طریق تغییر مذهب مسلمانان سنی به شیعه صورت گرفته است (ازبومردی، ۲۰۱۲: ۵-۹)؛ اما بعد از انقلاب اسلامی ایران اقلیتی از شیعیان که در اندونزی باز احیاء شده بودند، در پی اثبات هویت و انطباق خود با شرایط جدید بودند و فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خود را افزایش دادند (امام، ۲۰۱۴: ۲۳) و مؤسسات شیعی بسیاری در این کشور تأسیس کردند (لئوناردو، ۲۰۱۰: ۲۶۱)، هدف همه این سازمان‌ها، احیاء و حفظ هویت شیعی بود (حکیم‌الهی، مصاحبه).

در دوران سوکارنو و سوهارتو محدودیت‌های بی‌شماری برای احزاب، سازمان‌های دینی و... اعمال شد، حتی سوهارتو برگزاری مراسم سنتی تابوت (عاشورا) را ممنوع اعلام کرد (کارتومیس، ۲۰۱۲: ۷۵)، با سقوط

1. Jacobsen
2. latif
3. Azyumardi
4. Leonard leo
5. kartomis

سوهارتو و روی کار آمدن عبدالرحمن وحید، فضای باز سیاسی^۱ در این کشور ایجاد شد، شیعیان از این شرایط بهره برده و فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خود را افزایش دادند (امام، ۲۰۱۴: ۲۳) و مؤسسات جدید شیعه تأسیس (لئوناردو، ۲۰۱۰: ۲۶۱) و فعالیت خود را افزایش دادند (آسیوکانی، ۲۰۰۸: ۱۲۹). مهم‌ترین هدف این مؤسسات احیاء و حفظ هویت شیعی بود (حکیم‌الهی، مصاحبه).

در دوران جدید، احزاب رادیکال از این موقعیت استفاده و از رشد و توسعه فراوان برخوردار شدند (زارکاس آی، ۲۰۰۸: ۳۳۶) و مدارس سلفی و وهابی بسیاری با کمک وهابیت در این کشور تأسیس شد (مصاحبه، موحدی). از طرف دیگر احزاب لیبرال نیز توانستند خود را با جامعه هماهنگ و فعالیت خود را گسترش دهند (آردت هیانتو، ۲۰۱۸: ۱۵۱). اعضای این احزاب اکثراً از فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های غربی بوده (مصاحبه، ربانی) و به دنبال تلفیق دموکراسی و آموزه‌های دینی بودند (کوردلانتزیک، ۲۰۱۸: ۵۶)، بسیاری از آنان نیز به دولت پیوستند (ربانی، مصاحبه).

تا سال ۱۹۹۷، ۲۵ مؤسسه شیعی در جاکارتا مشغول به فعالیت بوده‌اند (لطیف، ۲۰۰۸: ۳۱۱)، زین نام ۸۰ مؤسسه شیعی در اندونزی را ذکر کرده که در حال گسترش و تبلیغ عقاید شیعی بوده‌اند. برای اکثر این مؤسسات پنج وظیفه، اولاً تعلیم و تربیت به صورت رسمی یا غیررسمی و برگزاری مراسم، دوم فعالیت‌های اقتصادی و رفاهی، سوم منشورات چاپی و الکترونیکی، چهارم کمک به مستضعفان و پنجم امور اداری تعریف شده است (طالب زین، ق ۱۴۳۷: ۸۸-۸۷)؛ اما این سازمان‌ها دارای معایبی مانند اختلاف بر چگونگی مدیریت سازمان، ایدئولوژی مختلف، شرایط سیاسی و اجتماعی و سخت‌گیری‌های دولت نتوانستند اهداف خود را محقق سازند (زلکیلی، ۲۰۱۳: ۱۹۸).

بازنمایی و تقویت گفتمان شیعی و تقویت گروه‌های رقیب توسط عناصر خارجی (حمایت سعودی از جریان‌های سلفی و نفوذ در ارکان قدرت) موجب افزایش چالش میان این شیعیان و اهل سنت شد، گفتمان رقیب با عملیات پروگاندای وسیع به اهل سنت القا کرده بود که شیعیان جریانی نوظهور، انحرافی، ضاله بوده و قصد از بین بردن اعتقادات مسلمانان اندونزی را داشته‌اند، این عملیات روانی و تبلیغی سلفیت خارجی همراه با برگزاری نشست‌های علمی، چاپ و نشر گسترده کتاب و صرف هزینه‌های فراوان بوده است (مصاحبه، حکیم‌الهی). این عوامل موجب تهییج احساسات برخی از اهل سنت نسبت به شیعیان شد و گروه‌های نفوذ و قدرت به رهبری وهابیت سعی کردند از طریق نفوذ در سازمان‌های دینی مانند نهضت العلماء و... آنان را متقاعد نمایند که حکم تکفیر و غیرشرعی بودن شیعیان را صادر نمایند حتی دامنه‌ی این اختلافات

۱. در واکنش به سخت‌گیری‌های سوهارتو نسبت به احزاب دینی، احزاب رادیکال از این موقعیت استفاده و از رشد و توسعه فراوان برخوردار شدند (زارکاس آی، ۲۰۰۸: ۳۳۶) و مدارس سلفی و وهابی بسیاری با کمک وهابیت در این کشور تأسیس شد و فشار علیه شیعیان توسط آن افزایش پیدا کرد (مصاحبه، موحدی).

2. Assyaukanie
3. zarkasyi
4. Ardhianto
5. kurlantzick
6. Zolkifli

به دولت مرکزی نیز کشیده شد و آنان سعی داشتند با نفوذ در وزارت اوقاف حکمی علیه شیعیان صادر و مانند کشور مالزی آن را غیرقانونی اعلام نمایند (مصاحبه، عمر شهاب).

- سازمان اهل بیت اندونزی (ایجایی)

سازمان ایجایی در سال ۲۰۰۰ توسط جلال‌الدین رحمت و هواداران وی در شهر باندونگ تأسیس و در چهارم جولای همان سال اولین اجلاس ملی آن برگزار شد (لطیف، ۲۰۰۸: ۳۱۴). در اولین اجلاس این سازمان ۲۰۰۰ نفر از طیف‌های مختلف شیعه از اندونزی و مهمانان خارجی شرکت کردند، حتی از وحید رئیس‌جمهور درخواست شد تا در اولین سالگرد تأسیس ایجایی به سخنرانی پردازد، اما وی نماینده فرستاد (زلکیلی، ۲۰۱۳: ۲۰۱). هدف اصلی شکل‌گیری ایجایی باز احیاء و تثبیت هویت شیعه در این کشور بوده است (مصاحبه، حکیم‌الهی). ایجایی برای اثبات هویت شیعه سعی کرده است با اعتقاد و عمل به آموزه‌های شیعه در مقابل اهل سنت برای خود هویتی را به وجود آورد (زلکیلی، ۲۰۱۳: ۳۱۶) و در جهت اثبات هویت شیعه بر مؤلفه‌هایی نظیر دفاع از مستضعفان در مقابل مستکبران، ایجاد الفت بین قلوب مسلمانان، حمایت از پیروان اهل سنت در مقابل دشمنان، ترویج اندیشه‌های عقلانی، عرفانی و اخلاقی، تأمین نیازهای روحی و مادی زندگی مورخان، اسلام عقل‌گرا و معنوی، غیرفرقه‌گرایی و تقدم اخلاق بر فقه، اسلام پلورالیزم، اسلام مدنی، حمایت از مستضعفین و ... تأکید کرده است (وبسایت رسمی ایجایی). چالش‌های فکری در ایجایی در ماه‌های اولیه تأسیس شروع شد، این چالش ماهیتی نخبگانی و عمدتاً بین اساتید (فارغ‌التحصیلان حوزوی) و روشنفکران (فارغ‌التحصیلان دانشگاهی) به وجود آمده بود (مصاحبه، حکیم‌الهی). روشنفکران در ایجایی که اکثریت این سازمان را تشکیل می‌دادند معتقد به تقدم اخلاق بر فقه و پلورالیزم بودند و حتی به دیگران توصیه می‌کردند که برخی از جنبه‌های فقه را به خاطر برادری اسلامی نادیده گرفته و بر طریق تقیه عمل نمایند (زلکیلی، ۲۰۱۳: ۲۱۸).

- جامعه اهل بیت اندونزی (ابی)

جامعه اهل‌البیت (ع) اندونزی یا به اختصار ابی یک سازمان رسمی، دولتی است که عمدتاً فارغ‌التحصیلان حوزوی در ایران هستند. سازمان ابی در ۲۴ استان دارای دفتر و در ۱۲۴ شهر شعبه دارد (مصاحبه، عمر شهاب). هدف از تشکیل ابی در اساسنامه آن این‌گونه آمده است: با توجه به رشد شیعیان طرفدار مکتب اهل‌بیت (س) اندونزی از لحاظ کمی - کیفی و نیازهای روزمره باید سازمانی شکل می‌گرفت که به این امور رسیدگی کند، آنان دارای عضوگیری و جذب بالا بوده و به فعالیت‌های آموزشی و فرهنگی می‌پردازند، این سازمان دارای تعامل مناسب با دولت مرکزی است و به فعالیت‌های سیاسی مانند حمایت از احزاب، کاندیداهای ریاست جمهوری و ... می‌پردازد. اعضای اصلی ابی مانند؛ ظاهر یحیی، حسین شهاب، هسته مرکزی ابی را تشکیل می‌دهند، ابی دارای مدارس دینی بوده است. ابی رابطه عمیقی با ایران دارد و شاید بتوان گفت نماینده غیررسمی جمهوری اسلامی ایران است. ابی نسبت به پدیده‌های سیاسی و اجتماعی فعال بوده است. رابطه ابی با ساختار قدرت در این کشور جالب توجه است و رئیس‌جمهور این کشور بارها

مسئولین ابی را برای حل مشکلات سیاسی و اجتماعی فراخوانده است، این سازمان فقه محور است (مصاحبه، حجت اسلام علی شهاب^۱).

- قوت‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی

با توجه به محدودیت منابع در این حوزه پژوهشگر با استفاده از منابع اسنادی، مصاحبه با کارشناسان و پنل خبرگان به شاخص‌سازی ابعاد نظریه سوات پرداخته است، از این‌رو قوت‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در چارچوب نظریه اشاعه شامل ویژگی‌های رهبری امام خمینی(ره)، استکبارستیزی و عدالت خواهی، ظرفیت اسلام اعتدالی امام خمینی(ره) در جایگزینی ایدئولوژی موجود، ظرفیت کلامی و اعتقادی (توحید، نبوت، امامت)، ظرفیت فلسفی (رویکرد معرفتی، انسان‌شناسی)، ظرفیت فقهی (امربه معروف، دعوت و...)، ظرفیت اخلاقی (سعادت و...)، اعتقاد به نظریه ولایت‌فقیه امام خمینی(ره)، احیاءگری و تأکید بر مسائل فرهنگی و هویتی امام خمینی(ره)، تأکید بر مصلحت و انطباق‌پذیری با شرایط جدید است، همچنین قوت‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی بر اساس مبدأ نوآوری‌های شامل روابط ایران و اندونزی، حمایت رسمی دولت ایران از جریان‌های شیعی، برگزاری دوره کوتاه‌مدت حضوری یا مجازی برای اقشار خاص، ظرفیت و گسترش توریسم مذهبی و... در ایرانی است، شایان ذکر است قوت‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی براساس حاملان نوآوری شامل شارحان و مفسران، در اندونزی، فارغ‌التحصیلان حوزوی و دانشگاهی (اساتید و روشنفکران)، مبلغان ایرانی در اندونزی است و قوت‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی براساس نهادها و کانال‌های ارتباطی شامل مرکز فرهنگی آی سی سی، امکانات آموزشی مناسب المصطفی، انجمن دوستی ایران و اندونزی، مراکز و مؤسسات دینی و فرهنگی در اندونزی، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، حوزه‌های علمیه در اندونزی، سفارت و رایزنی فرهنگی ایران در اندونزی بوده است.

- ضعف‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی (مطالعه موردی دو گروه ابی و ایجابی) بر اساس نظریه سوات

با توجه به محدودیت منابع در این حوزه، پژوهشگر با استفاده از منابع اسنادی، مصاحبه با کارشناسان و پنل خبرگان به شاخص‌سازی ابعاد نظریه سوات پرداخته است، از این‌رو ضعف‌های اندیشه امام خمینی(ره) بر اساس مبدأ و نوآوری شامل عدم نیازسنجی مناسب برای تبیین و تفسیر آن در اندونزی، عدم دسترسی به آثار امام خمینی(ره)، تبیین و تفسیر آن با توجه به شرایط زمانی و مکانی اندونزی، افول چهره امام خمینی(ره) می‌شود، همچنین ضعف‌ها بر اساس مبدأ و مقصد نوآوری شامل ضعف راهبرد مشخص جمهوری اسلامی ایران در این کشور، همکاری منفی اقتصادی، ساکن و غیرپویا ایران و اندونزی، عدم استفاده از میراث مشترک دو کشور، تفاوت زبانی و فرهنگی بین دو کشور است.

۱. عضو ابی و مسئول تبلیغ طلاب اندونزی در ایران

شایان ذکر است ضعف‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) بر اساس نهادها شامل نبود مدیریت واحد در فعالیت فرهنگی و عدم همکاری نهادهای رسمی ایران در اندونزی، کارکرد نامناسب مراکز اسلامی، حوزه‌های علمیه اندونزی در تبیین اندیشه امام خمینی(ره)، برنامه، شیوه و وعظ نامناسب تبلیغ اندیشه ایشان در اندونزی، عدم آموزش کافی مبلغان اندونزی است، همچنین ضعف‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) بر اساس حاملان شامل عدم آموزش کافی مبلغان اندونزی با اندیشه ایشان تجمع دانش‌آموختگان در یک منطقه می‌شود.

- فرصت‌های ابعاد اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی (مطالعه موردی دو گروه ابی و ایجابی)

بر اساس نظریه سوات

با توجه به محدودیت منابع در این حوزه پژوهشگر با استفاده از منابع اسنادی، مصاحبه با کارشناسان و پنل خبرگان به شاخص‌سازی ابعاد نظریه سوات پرداخته است، از این‌رو فرصت‌های اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) بر اساس محیط پذیرا شامل واکنش مثبت اهل سنت نسبت به ایران و امام خمینی(ره)، فرهنگ و پتانسیل‌های شیعه در اندونزی، قشربندی اجتماعی شیعیان (شیعیان در اندونزی از اقشار تحصیل کرده در این کشور می‌باشند، رسمیت تشیع در اندونزی، توانمندی‌های جامعه شیعه در اندونزی، نفوذ ایجابی در بین دانشگاهیان، حمایت از مسئله فلسطین و روز قدس، حمایت از مسئله فلسطین و روز قدس، ظرفیت بومیان منطقه برای جذب شدن به تشیع، خلأ عرفان معقول و متناسب با آموزه‌های اهل‌بیت(س) در اندونزی، استفاده از فضای مجازی برای تبلیغ اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی، همکاری ایران با جریان‌های اسلام‌گرا اهل سنت در اندونزی، گرایش دولت اندونزی نسبت به ایران و مبارزه با تروریسم، مواضع دولت نسبت به شیعه، همکاری گسترده ایران و اندونزی در زمینه‌های مختلف علمی، سیاسی، اقتصادی، وجود تفکرات گوناگون میان اندیشمندان، وجود روشنفکران اسلامی حامی، تأکید بر تفاوت سلفی‌گری و وهابی‌گری در اندونزی، مواضع احزاب و سازمان‌ها نسبت به تشیع، حمایت نسبی انجمن محمدیه از تشیع، حمایت نسبی نهضت از تشیع می‌شود.

- تهدیدهای ابعاد اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی (مطالعه موردی دو گروه ابی و ایجابی)

بر اساس نظریه سوات

با توجه به محدودیت منابع در این حوزه، پژوهشگر با استفاده از منابع اسنادی، مصاحبه با کارشناسان و پنل خبرگان به شاخص‌سازی ابعاد نظریه سوات پرداخته است، از این‌رو تهدیدهای اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) شامل اطلاعات اندک مردم اندونزی نسبت به امام خمینی(ره) و شیعه، گسترش موج ایران‌هراسی توسط گروه‌های معاند، گسترش موج شیعه‌هراسی توسط گروه‌های معاند، عدم اتحاد گروه‌های شیعه در اندونزی، آثار جنگ ایران و عراق در اندونزی و افول توجه مردم به انقلاب اسلامی ایران، آثار بحران سوریه در اندونزی و اختلاف شیعه و اهل سنت، اقدامات گروه‌های متعصب و تندرو اهل سنت نسبت به تشیع، اقدامات وهابیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، اقدامات اخوان المسلمین علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، اقدامات سلفیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، حضور جریان‌های تجددخواه و لیبرالیسم

در اندونزی و ترویج گرایش‌های غربی، گرایش یافتن برخی از رهبران نهضت العلماء به سعودی، گسترش فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی آمریکا در اندونزی و پیوند سلفی‌گرایی و آمریکایی‌ها می‌شود.

یافته‌های پژوهش

با توجه به نتایج در بخش آمار توصیفی بیشتر افراد در محدوده سنی ۳۱ تا ۵۰ سال بوده‌اند. به طوری که تنها دو نفر دارای سن زیر ۳۰ سال و دو نفر نیز سن بالاتری از ۵۱ سال داشته‌اند. از این رو بیشتر افراد در محدوده سن جوانی و میانسالی قرار داشته‌اند. در خصوص جنسیت نیز به جز دو نفر بقیه پاسخ‌دهندگان مرد می‌باشند؛ اما در خصوص تحصیلات، مدرک دکتری و حوزوی بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است، پس از آن فوق لیسانس و لیسانس قرار دارد و تنها یک نفر تحصیلات دیپلم و زیردیپلم دارد. این نتایج نشان می‌دهد که همه پاسخگویان از تحصیلات خوبی برخوردار می‌باشند. در بخش استنباطی به منظور سنجش تفاوت بین دو گروه ابی و ایجابی در هر کدام از ابعاد تحلیل سوات از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به این که مؤلفه‌های پرسشنامه دارای طیف لیکرت ۵ درجه‌ای است، لذا میانگین هر یک از مؤلفه‌های پرسشنامه با میانگین فرضی مقایسه شد.

جدول ۲: مقایسه میانگین مؤلفه‌های اشاعه‌ی اندیشه امام خمینی (ره) در سازمان ابی و ایجابی با میانگین فرضی

نتیجه آزمون	کران‌ها		سطح معناداری	آماره t	انحراف معیار	میانگین	متغیر		
	بالا	پایین							
رد فرض صفر	۰/۷۵	۰/۴۷	۰/۰۰۱	۹/۰۰	۰/۳۹	۳/۶۱	قوت‌ها		سازمان ابی
تأیید فرض صفر	۰/۴۷	-۰/۱۶	۰/۳۲۹	۰/۹۹	۰/۹۰	۳/۱۵	ضعف‌ها		
رد فرض صفر	-۰/۳۹	-۰/۶۶	۰/۰۰۱	-۷/۹۴	۰/۳۸	۲/۴۶	فرصت‌ها		
رد فرض صفر	-۰/۱۷	-۰/۳۹	۰/۰۰۱	-۵/۲۲	۰/۳۱	۲/۷۱	تهدیدها		
رد فرض صفر	۰/۳۷	۰/۱۷	۰/۰۰۱	۵/۵۸	۰/۲۸	۳/۲۷	قوت‌ها		سازمان ایجابی
تأیید فرض صفر	۰/۵۶	-۰/۰۳	۰/۰۸۱	۱/۸۰	۰/۸۵	۳/۲۶	ضعف‌ها		
رد فرض صفر	۰/۵۷	۰/۱۸	۰/۰۰۱	۳/۹۷	۰/۵۶	۳/۳۸	فرصت‌ها		
رد فرض صفر	۰/۷۳	۰/۳۷	۰/۰۰۱	۶/۱۱	۰/۵۲	۳/۵۵	تهدیدها		

جدول ۳: نتایج آزمون فریدمن به منظور مقایسه رتبه مؤلفه‌های اشاعه اندیشه امام خمینی (ره) در سازمان ابی و ایجابی

متغیر	سازمان ابی			سازمان ایجابی		
	میانگین رتبه	خی دو	معناداری	میانگین رتبه	خی دو	معناداری
قوت‌ها	۳/۶۸			۲/۳۸		
ضعف‌ها	۲/۸۱			۲/۲۶		
فرصت‌ها	۱/۳۸			۲/۴۷		
تهدیدها	۲/۱۳			۲/۸۸		
		۵۸/۵۹	۰/۰۰۱		۴/۴۱	۰/۲۲

جدول ۴: نتایج مقایسه‌ی زوجی میانگین مؤلفه‌های اشاعه‌ی اندیشه امام خمینی (ره) بین دو سازمان ابی و ایجابی

متغیر	تفاوت میانگین	انحراف معیار	آماره t	سطح معناداری	کران‌ها		نتیجه آزمون
					پایین	بالا	
قوت‌ها	۰/۳۳	۰/۳۵	۵/۵۷	۰/۰۰۱	۰/۲۱	۰/۴۶	رد فرض صفر
ضعف‌ها	-۰/۱۱	۰/۴۰	-۱/۵۷	۰/۱۲۶	-۰/۲۵	۰/۰۳	تأیید فرض صفر
فرصت‌ها	-۰/۹۱	۰/۴۵	-۱۱/۶۴	۰/۰۰۱	-۱/۰۷	-۰/۷۵	رد فرض صفر
تهدیدها	-۰/۸۳	۰/۵۶	-۸/۶۰	۰/۰۰۱	-۱/۰۳	-۰/۶۴	رد فرض صفر

نتایج این قسمت به‌طور کلی حاکی از آن است که در سازمان ابی، قوت‌ها تأثیر دارند و این تأثیر بیش از حد متوسط است. در خصوص فرصت‌ها و تهدیدها نیز تأثیر معناداری مشاهده می‌شود ولی میزان این تأثیر کمتر از حد متوسط هست؛ و در نهایت ضعف‌ها دارای حد متوسط تأثیر می‌باشند؛ اما در سازمان ایجابی، همچنان قوت‌ها دارای تأثیر می‌باشند و این تأثیر نیز بیشتر از حد متوسط است. ولی در خصوص فرصت‌ها و تهدیدها تأثیر برخلاف ابی بیشتر از حد متوسط گزارش شده است و در نهایت در ضعف‌ها همانند سازمان ابی میزان تأثیر در حد متوسط است؛ اما در خصوص رتبه‌بندی ابعاد سوات در سازمان ابی رتبه‌بندی بین ابعاد مشاهده می‌شود که به ترتیب قوت‌ها، ضعف‌ها، تهدیدها و فرصت‌ها بیشترین تأثیر را دارا می‌باشند اما در سازمان ایجابی تفاوت معناداری در میانگین ابعاد مختلف وجود ندارد، از این‌رو نمی‌توان قائل به رتبه‌بندی خاصی میان ابعاد مختلف سوات قائل شد. در خصوص تفاوت بین دو سازمان نیز می‌توان گفت که قوت‌ها در سازمان ابی بیش از سازمان ایجابی است اما فرصت‌ها و تهدیدها در سازمان ابی کمتر از سازمان ایجابی است؛ و در نهایت در ضعف‌ها تفاوت معناداری بین سازمان ابی و ایجابی مشاهده نمی‌شود.

جدول ۵: خلاصه نتایج آزمون تک t متغیره، رتبه‌بندی و t زوجی ابعاد سوات

مقایسه کلی بین سازمان ابی و ایجابی	ایجابی		ابی		ابعاد تحلیل سوات
	نتیجه آزمون	رتبه	نتیجه آزمون	رتبه	
در ابی بیشتر از ایجابی	تأثیر بیش از حد متوسط	ندارد	تأثیر بیش از حد متوسط	۱	قوت‌ها
تفاوتی بین دو سازمان وجود ندارد	در حد متوسط (تأثیر معنادار نیست)		در حد متوسط (تأثیر معنادار نیست)	۲	ضعف‌ها
در ابی کمتر از ایجابی	تأثیر بیش از حد متوسط		تأثیر کمتر از حد متوسط	۴	فرصت‌ها
در ابی کمتر از ایجابی	تأثیر بیش از حد متوسط		تأثیر کمتر از حد متوسط	۳	تهدیدها

در ادامه به سنجش و ارزیابی ابعاد محیط با استفاده از الگوی SWOT پرداخته شد. در ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی، چنانچه جایگاه هر سازمانی در هر یک از خانه‌های ۱، ۲ و ۴ قرار بگیرد، از وضعیت مطلوبی برخوردار است. در حالی که اگر یک سازمان در هر یک از خانه‌های ۶، ۸ و ۹ جای داشته باشد، وضعیت آن نامطلوب است. چنانچه موقعیت هر سازمانی در خانه‌های ۳ و ۵ و ۷ قرار بگیرد، وضعیتش به‌گونه‌ای است که می‌توان امیدوار بود که جایگاهش را به سمت خانه‌های ۱ و ۲ و ۴ هدایت کند. اگر این اتفاق رخ ندهد، ممکن است سازمان به سمت خانه‌های ۶ و ۸ و ۹ حرکت کند، در این صورت وضعیت سازمان مورد نظر به‌شدت در خطر خواهد بود.

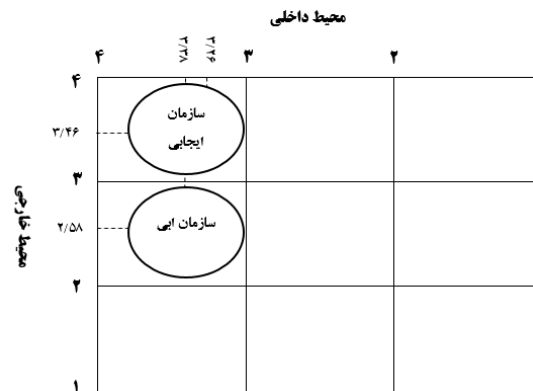
جدول ۶: ماتریس ارزیابی میانگین عوامل داخلی (قوت/فرصت) و عوامل خارجی (ضعف/تهدید)

سازمان	متغیر	قوت/فرصت	ضعف/تهدید	نمره نهایی
سازمان ابی	محیط داخلی	۳/۶۱	۳/۱۵	۳/۳۸
	محیط خارجی	۲/۴۶	۲/۷۱	۲/۵۸
سازمان ایجابی	محیط داخلی	۳/۲۷	۳/۲۶	۳/۲۶
	محیط خارجی	۳/۳۸	۳/۵۵	۳/۴۶

جدول ۷: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی

نمره نهایی ماتریس عوامل داخلی				
نمره نهایی ماتریس عوامل خارجی	۱ تا ۱/۹۹ (ضعیف)	۲ تا ۲/۹۹ (متوسط)	۳ تا ۳ (قوی)	
	۳	۲	۱	۳ تا ۳ (قوی)
	۶	۵	۴	۲ تا ۲/۹۹ (متوسط)
	۹	۸	۷	۱ تا ۱/۹۹ (ضعیف)

همچنین در ادامه نمودار وضعیت اشاعه‌ی اندیشه‌ی امام خمینی(ره) در دو سازمان ابی و ایجابی ترسیم شده است.

شکل ۱: نمودار وضعیت اشاعه‌ی اندیشه‌ی امام خمینی(ره) در سازمان ابی و ایجابی

چنانچه در جدول ۷ و شکل ۴ گزارش شده است جایگاه سازمان ابی در ناحیه‌ی ۴ و سازمان ایجابی در ناحیه‌ی ۱ قرار گرفته است و لذا می‌توان نتیجه گرفت هر دو سازمان از وضعیت مطلوبی برخوردار هستند. اما نتایج پژوهش در خصوص زیر مؤلفه‌های هر بُعد نیز به شرح زیر است:

- قوت‌ها

در خصوص قوت‌ها در سازمان ابی که خود به ۴ دسته (نوآوری، مبدأ نوآوری، حاملان نوآوری و نهادها و کانال‌های ارتباطی) تقسیم شده است باید گفته شود که در قسمت نوآوری همه مؤلفه‌های متغیر قوت اشاعه اندیشه امام در سازمان ابی معنادار و مثبت ارزیابی شده است. در مورد مبدأ نوآوری تنها دو مؤلفه روابط تاریخی، اقتصادی و فرهنگی ایران و اندونزی و بورس‌های دانشجویی و حوزوی در ایران دارای تأثیر مثبت و معناداری می‌باشند؛ و ۳ مؤلفه دیگر تأثیر معناداری ندارند. در مؤلفه حاملان نوآوری، دو آیت‌م شارحان و مفسران اندیشه امام خمینی(ره) و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی دارای تأثیر بیشتر از حد متوسط و آیت‌م مبلغان ایرانی در اندونزی کمتر از حد متوسط دارای تأثیر معنادار می‌باشند؛ و در نهایت در مؤلفه نهادها و کانال‌های ارتباطی، ۳ آیت‌م مرکز فرهنگی ایران در اندونزی، امکانات و ظرفیت آموزشی جامعه در اندونزی و حوزه‌های علمیه اندونزی دارای تأثیر بیشتر از حد متوسط می‌باشند و در مقابل آیت‌م‌های مجمع تقریب مذاهب اسلامی در اندونزی و سفارت و رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و سایر مراکز رسمی ایران در اندونزی دارای تأثیر کمتر از حد متوسط می‌باشند.

همچنین در بررسی قوت‌های سازمان ایجابی همانند سازمان ابی در مؤلفه نوآوری همه آیت‌م‌ها دارای تأثیر بیش‌تر از حد متوسط می‌باشند؛ اما در مؤلفه مبدأ نوآوری، به‌جز آیت‌م روابط تاریخی، اقتصادی و فرهنگی ایران و اندونزی که دارای تأثیر بیشتر از حد متوسط است ۴ آیت‌م دیگر در حد متوسط ارزیابی شده‌اند. در

مؤلفه حاملان نوآوری دو آیتم شارحان و مفسران و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی دارای تأثیر بیش از حد متوسط و فارغ‌التحصیلان حوزوی و مبلغان ایرانی در اندونزی دارای تأثیر کمتر از حد متوسط می‌باشند و در نهایت در مؤلفه نهادها و کانال‌های ارتباطی تنها مراکز و مؤسسات دینی و فرهنگی در اندونزی دارای تأثیر بیشتر از حد متوسط است و سه آیتم امکانات و ظرفیت آموزشی جامعه المصطفی در اندونزیایی، مجمع تقریب مذاهب اسلامی در اندونزی و حوزه‌های علمیه اندونزی دارای تأثیر کمتر از حد متوسط می‌باشند.

همچنین رتبه‌بندی متغیرها توسط آزمون فریدمن مورد بررسی قرار گرفته است، در سازمان ایبی ۵ عامل اول به ترتیب شامل ویژگی‌های رهبری امام خمینی(ره)، اعتقاد به نظریه ولایت‌فقیه، استکبارستیزی و عدالت‌خواهی اندیشه امام خمینی(ره)، فارغ‌التحصیلان حوزوی، ظرفیت فقهی اندیشه امام خمینی(ره) است و در سازمان ایجابی ۵ عامل اول به ترتیب شامل ویژگی‌های رهبری امام خمینی(ره)، ظرفیت فلسفی (رویکرد معرفتی، انسان‌شناسی) اندیشه امام خمینی(ره)، استکبارستیزی، عدالت‌خواهی اندیشه امام خمینی(ره)، ظرفیت اخلاقی (سعادت و...) اندیشه امام خمینی(ره) و تأکید بر مصلحت و انطباق‌پذیری با شرایط جدید در اندیشه امام است. نتایج این آزمون‌ها به شرح جدول زیر است.

جدول ۸: خلاصه نتایج آزمون تک t متغیره و رتبه‌بندی در بُعد قوت‌ها در سازمان ایبی و ایجابی

ردیف	مؤلفه‌ها	رتبه	سازمان ایبی	رتبه	سازمان ایجابی
۱	ویژگی‌های رهبری امام خمینی(ره)	۱	بیش از حد متوسط	۱	بیش از حد متوسط
۲	ظرفیت کلامی و اعتقادی (توحید، نبوت، امامت) اندیشه امام	۷	بیش از حد متوسط	۷	بیش از حد متوسط
۳	ظرفیت فلسفی (رویکرد معرفتی، انسان‌شناسی) اندیشه امام خمینی(ره)	۹	بیش از حد متوسط	۲	بیش از حد متوسط
۴	ظرفیت فقهی (امربه معروف، دعوت و...) اندیشه امام خمینی(ره)	۵	بیش از حد متوسط	۱۱	بیش از حد متوسط
۵	ظرفیت اخلاقی (سعادت و...) اندیشه امام خمینی(ره)	۸	بیش از حد متوسط	۴	بیش از حد متوسط
۶	اعتقاد به نظریه ولایت‌فقیه امام خمینی(ره)	۲	بیش از حد متوسط	۱۲	بیش از حد متوسط
۷	احیاگری و تأکید بر مسائل فرهنگی و هویتی در اندیشه امام خمینی(ره)	۶	بیش از حد متوسط	۱۳	بیش از حد متوسط
۸	استکبارستیزی، عدالت‌خواهی اندیشه امام خمینی(ره)	۳	بیش از حد متوسط	۳	بیش از حد متوسط
۹	تأکید بر مصلحت و انطباق‌پذیری با شرایط جدید در اندیشه امام	۱۱	بیش از حد متوسط	۵	بیش از حد متوسط
۱۰	ظرفیت اسلام اعتدالی امام خمینی(ره) در جایگزینی ایدئولوژی موجود	۱۰	بیش از حد متوسط	۶	بیش از حد متوسط

۱۱	روابط تاریخی، اقتصادی و فرهنگی ایران و اندونزی	۱۵	بیش از حد متوسط	۱۰	بیش از حد متوسط
۱۲	حمایت رسمی دولت ایران از جریان‌های شیعی اندونزی	۱۶	متوسط	۱۷	متوسط
۱۳	برگزاری دوره‌های حضوری یا مجازی اندیشه امام خمینی(ره) در ایران	۲۱	متوسط	۱۸	متوسط
۱۴	بورس‌های دانشجویی و حوزوی در ایران	۱۷	بیش از حد متوسط	۱۹	متوسط
۱۵	ظرفیت و گسترش توریسم مذهبی و ... در ایران	۱۹	متوسط	۱۵	متوسط
۱۶	شارحان و مفسران اندیشه امام خمینی(ره) (شهید مطهری و...)	۱۲	بیش از حد متوسط	۸	بیش از حد متوسط
۱۷	فارغ‌التحصیلان حوزوی (اساتید)	۴	بیش از حد متوسط	۲۴	کمتر از حد متوسط
۱۸	فارغ‌التحصیلان دانشگاهی (روشنفکران)	۲۲	متوسط	۹	بیش از حد متوسط
۱۹	مبلغان ایرانی در اندونزی	۲۳	کمتر از حد متوسط	۲۱	کمتر از حد متوسط
۲۰	مرکز فرهنگی ایران در اندونزی ICC	۱۳	بیش از حد متوسط	۱۶	متوسط
۲۱	امکانات و ظرفیت آموزشی جامعه المصطفی در اندونزی	۱۴	بیش از حد متوسط	۲۲	کمتر از حد متوسط
۲۲	مراکز و مؤسسات دینی و فرهنگی در اندونزی	۲۰	متوسط	۱۴	بیش از حد متوسط
۲۳	مجمع تقریب مذاهب اسلامی در اندونزی	۲۴	کمتر از حد متوسط	۲۳	کمتر از حد متوسط
۲۴	حوزه‌های علمیه اندونزی	۱۸	بیش از حد متوسط	۲۵	کمتر از حد متوسط
۲۵	سفارت و رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی و ...	۲۵	کمتر از حد متوسط	۲۰	متوسط

- ضعف‌ها

مؤلفه ضعف‌ها خود به چهار بُعد اصلی و یک تک سؤال تقسیم شده است که شامل (نوآوری، مبدأ و مقصد نوآوری، نهادها و حاملان) است. در مؤلفه نوآوری ۴ آیتم تجمع دانش‌آموختگان در یک منطقه، تفاوت زبانی و فرهنگی بین دو کشور، عدم آموزش کافی مبلغان اندونزی با اندیشه امام خمینی(ره)، عدم استفاده از میراث مشترک دو کشور دارای تأثیر معنادار هستند و این تأثیر بیشتر از حد متوسط است. در مؤلفه ضعف‌ها در سازمان ابی تنها افول چهره امام خمینی(ره) کمتر از حد متوسط گزارش شده است؛ اما وضعیت این مؤلفه‌ها در سازمان ایجابی نیز به این صورت است که تجمع دانش‌آموختگان در یک منطقه، عدم دسترسی به آثار امام خمینی(ره)، تبیین و تفسیر آن با توجه به شرایط زمانی و مکانی اندونزی، عدم استفاده از میراث مشترک دو کشور، عدم آموزش کافی مبلغان اندونزی با اندیشه امام خمینی(ره)، عدم نیازسنجی مناسب برای تبیین و تفسیر اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی دارای تأثیر معنادار و بیشتر از حد

متوسط می‌باشند و همچنین همانند سازمان ابی افول چهره امام خمینی(ره) کمتر از حد متوسط تأثیر داشته است. همچنین رتبه‌بندی ۵ آیت‌م ابتدایی مؤلفه ضعفها در دو سازمان توسط آزمون فریدمن به ترتیب در سازمان ابی شامل تجمع دانش‌آموختگان در یک منطقه، تفاوت زبانی و فرهنگی بین دو کشور، همکاری منفی اقتصادی، ساکن و غیرپویا ایران و اندونزی، عدم استفاده از میراث مشترک دو کشور، نبود مدیریت واحد در فعالیت فرهنگی و عدم همکاری نهادهای رسمی ایران در اندونزی است. این رتبه‌بندی در سازمان ایجابی نیز به ترتیب شامل عدم آموزش کافی مبلغان اندونزی با اندیشه امام خمینی(ره)، عدم نیازسنجی مناسب برای تبیین و تفسیر اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی، همکاری منفی اقتصادی، ساکن و غیرپویا ایران و اندونزی، تجمع دانش‌آموختگان در یک منطقه و عدم استفاده از میراث مشترک دو کشور قرار دارد. خلاصه نتایج به‌دست‌آمده به شرح جدول ذیل است:

جدول ۹: خلاصه نتایج آزمون تک t متغیره و رتبه‌بندی در بُعد ضعفها در سازمان ابی و ایجابی

ردیف	مؤلفه‌ها	رتبه	سازمان ابی	رتبه	سازمان ایجابی
۱	عدم نیازسنجی مناسب برای تبیین و تفسیر اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی	۷	متوسط	۲	بیش از حد متوسط
۲	عدم دسترسی به آثار امام خمینی(ره)، تبیین و تفسیر آن با توجه به شرایط زمانی و مکانی اندونزی	۹	متوسط	۸	بیش از حد متوسط
۳	افول چهره امام خمینی(ره)	۱۲	کمتر از حد متوسط	۱۲	کمتر از حد متوسط
۴	ضعف راهبرد مشخص جمهوری اسلامی ایران در این کشور	۶	متوسط	۷	متوسط
۵	همکاری منفی اقتصادی، ساکن و غیرپویا ایران و اندونزی	۳	متوسط	۳	متوسط
۶	عدم استفاده از میراث مشترک دو کشور	۴	بیش از حد متوسط	۵	بیش از حد متوسط
۷	تفاوت زبانی و فرهنگی بین دو کشور	۲	بیش از حد متوسط	۶	متوسط
۸	نبود مدیریت واحد در فعالیت فرهنگی و عدم همکاری نهادهای رسمی ایران در اندونزی	۵	متوسط	۹	متوسط
۹	کارکرد نامناسب مراکز اسلامی، حوزه‌های علمیه و ... اندونزی در تبیین اندیشه امام خمینی(ره)	۱۱	متوسط	۱۱	متوسط
۱۰	برنامه، شیوه و وعظ نامناسب تبلیغ اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی	۸	متوسط	۱۰	متوسط
۱۱	عدم آموزش کافی مبلغان اندونزی با اندیشه امام خمینی(ره)	۱۰	بیش از حد متوسط	۱	بیش از حد متوسط
۱۲	تجمع دانش‌آموختگان در یک منطقه	۱	بیش از حد متوسط	۴	بیش از حد متوسط

- فرصت‌ها

مؤلفه محدودیت‌ها دارای ۲۰ سؤال است. از این میان ۸ آیتم واکنش مثبت اهل سنت نسبت به ایران و امام خمینی(ره)، فرهنگ و پتانسیل‌های شیعه در اندونزی، رسمیت تشیع در اندونزی، توانمندی‌های جامعه شیعه در اندونزی، حمایت از مسئله فلسطین و روز قدس، ظرفیت بومیان منطقه برای جذب شدن به تشیع، خلأ عرفان معقول و متناسب با آموزه‌های اهل‌بیت(س) در اندونزی و وجود تفکرات گوناگون میان اندیشمندان دارای تأثیر بیشتر از حد متوسط می‌باشند؛ و تنها یک آیتم حمایت نسبی انجمن محمدیه از تشیع دارای تأثیر کمتر از حد متوسط است. در خصوص سازمان ایجابی نیز نتایج بدین شرح است که ۱۲ آیتم واکنش مثبت اهل سنت نسبت به ایران و امام خمینی(ره)، فرهنگ و پتانسیل‌های شیعه در اندونزی، قشربندی اجتماعی شیعیان (شیعیان در اندونزی از اقشار تحصیل کرده در این کشور می‌باشند)، رسمیت تشیع در اندونزی، توانمندی‌های جامعه شیعه در اندونزی، نفوذ ایجابی در بین دانشگاهیان، حمایت از مسئله فلسطین و روز قدس، ظرفیت بومیان منطقه برای جذب شدن به تشیع، خلأ عرفان معقول و متناسب با آموزه‌های اهل‌بیت(س) در اندونزی، حمایت نسبی نهضت العلماء از تشیع، وجود تفکرات گوناگون میان اندیشمندان و وجود روشنفکران اسلامی حامی دارای تأثیر بیش از حد متوسط می‌باشند و همانند سازمان اِبی، در سازمان ایجابی نیز تنها آیتم حمایت نسبی انجمن محمدیه از تشیع دارای تأثیر کمتر از حد متوسط است.

در رتبه‌بندی آیتم‌های فرصت‌ها در سازمان اِبی در ۵ رتبه اول می‌توان به ترتیب حمایت از مسئله فلسطین و روز قدس، فرهنگ و پتانسیل‌های شیعه در اندونزی، رسمیت تشیع در اندونزی، استفاده از فضای مجازی برای تبلیغ اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی، واکنش مثبت اهل سنت نسبت به ایران و امام خمینی(ره) را نام برد و در سازمان ایجابی فرهنگ و پتانسیل‌های شیعه در اندونزی، نفوذ ایجابی در بین دانشگاهیان، حمایت از مسئله فلسطین و روز قدس، رسمیت تشیع در اندونزی و واکنش مثبت اهل سنت نسبت به ایران و امام خمینی(ره) به ترتیب در رتبه یک تا پنج قرار دارند.

جدول ۱۰: خلاصه نتایج آزمون تک t متغیره و رتبه‌بندی در بُعد فرصت‌ها در سازمان اِبی و ایجابی

ردیف	مؤلفه‌ها	رتبه	سازمان اِبی	رتبه	سازمان ایجابی
۱	واکنش مثبت اهل سنت نسبت به ایران و امام خمینی(ره)	۵	بیش از حد متوسط	۵	بیش از حد متوسط
۲	فرهنگ و پتانسیل‌های شیعه در اندونزی	۲	بیش از حد متوسط	۱	بیش از حد متوسط
۳	قشربندی اجتماعی شیعیان (شیعیان در اندونزی از اقشار تحصیل کرده در این کشور می‌باشند)	۱۰	متوسط	۸	بیش از حد متوسط
۴	رسمیت تشیع در اندونزی	۳	بیش از حد متوسط	۴	بیش از حد متوسط
۵	توانمندی‌های جامعه شیعه در اندونزی	۱۱	بیش از حد متوسط	۶	بیش از حد متوسط
۶	نفوذ ایجابی در بین دانشگاهیان	۱۲	متوسط	۲	بیش از حد متوسط
۷	حمایت از مسئله فلسطین و روز قدس	۱	بیش از حد متوسط	۳	بیش از حد متوسط

۸	ظرفیت بومیان منطقه برای جذب شدن به تشیع	۹	بیش از حد متوسط	۷	بیش از حد متوسط
۹	خلأ عرفان معقول و متناسب با آموزه‌های اهل بیت(س) در اندونزی	۷	بیش از حد متوسط	۱۲	بیش از حد متوسط
۱۰	استفاده از فضای مجازی برای تبلیغ اندیشه امام خمینی در اندونزی	۴	متوسط	۱۴	متوسط
۱۱	همکاری ایران با جریان‌های اسلام‌گرا اهل سنت در اندونزی	۱۸	متوسط	۱۸	متوسط
۱۲	گرایش دولت اندونزی نسبت به ایران و مبارزه با تروریسم	۶	متوسط	۱۵	متوسط
۱۳	مواضع دولت نسبت به شیعه	۱۷	متوسط	۱۷	متوسط
۱۴	همکاری گسترده ایران و اندونزی در زمینه‌های مختلف علمی، سیاسی، اقتصادی	۱۶	متوسط	۱۹	متوسط
۱۵	وجود تفکرات گوناگون میان اندیشمندان	۸	بیش از حد متوسط	۱۳	بیش از حد متوسط
۱۶	وجود روشنفکران اسلامی حامی	۱۹	متوسط	۹	بیش از حد متوسط
۱۷	تأکید بر تفاوت سلفی‌گری و وهابی‌گری در اندونزی	۱۵	متوسط	۱۰	متوسط
۱۸	مواضع احزاب و سازمان‌ها نسبت به تشیع	۱۴	متوسط	۱۶	متوسط
۱۹	حمایت نسبی انجمن محمدیه از تشیع	۲۰	کمتر از حد متوسط	۲۰	کمتر از حد متوسط
۲۰	حمایت نسبی نهضت العلماء از تشیع	۱۳	متوسط	۱۱	بیش از حد متوسط

- تهدیدها

در مؤلفه تهدیدها ۱۴ سؤال مورد سنجش قرار گرفته است. از این میان در سازمان ابی هیچ آیتی کمتر از حد متوسط نیست و ۹ آیتم بالاتر از حد متوسط می‌باشند که شامل گرایش یافتن برخی از رهبران نهضت العلماء به سعودی، گسترش فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی آمریکا در اندونزی، آثار بحران سوریه در اندونزی و اختلاف شیعه و اهل سنت، اقدامات گروه‌های متعصب و تندرو اهل سنت نسبت به تشیع، اقدامات وهابیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، اقدامات اخوان المسلمین علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، اقدامات سلفیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، گسترش موج ایران هراسی توسط گروه‌های معاند، گسترش موج شیعه هراسی توسط گروه‌های معاند موارد است. همچنین در سازمان ایجابی همانند سازمان ابی هیچ آیتی کمتر از حد متوسط یافت نشد و ده آیتم زیر نیز بیشتر از حد متوسط بودند. گسترش موج ایران هراسی توسط گروه‌های معاند، گسترش موج، شیعه هراسی توسط گروه‌های معاند، عدم اتحاد گروه‌های شیعه در اندونزی، آثار بحران سوریه در اندونزی و اختلاف شیعه و اهل سنت، اقدامات گروه‌های متعصب و تندرو اهل سنت نسبت به تشیع، اقدامات وهابیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، اقدامات اخوان المسلمین

علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، اقدامات سلفیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، گرایش یافتن برخی از رهبران نهضت العلماء به سعودی، گسترش فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی آمریکا در اندونزی. رتبه‌بندی این عوامل در سازمان ابی در ۵ رتبه اول به ترتیب به این شرح است، اقدامات سلفیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، اقدامات گروه‌های متعصب و تندرو اهل سنت نسبت به تشیع، گسترش موج شیعه‌هراسی توسط گروه‌های معاند، اقدامات وهابیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، گسترش فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی آمریکا در اندونزی. این رتبه‌بندی در سازمانی ایجابی نیز به ترتیب بدین شرح است، اقدامات وهابیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، اقدامات سلفیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران، گسترش فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی آمریکا در اندونزی، آثار بحران سوریه در اندونزی و اختلاف شیعه و اهل سنت، اقدامات گروه‌های متعصب و تندرو اهل سنت نسبت به تشیع.

جدول ۱۱: خلاصه نتایج آزمون تک t متغیره و رتبه‌بندی در بعد تهدیدها در سازمان ابی و ایجابی

ردیف	مؤلفه‌ها	رتبه	سازمان ابی	رتبه	سازمان ایجابی
۱	اطلاعات اندک مردم اندونزی نسبت به امام خمینی(ره) و شیعه	۱۱	متوسط	۱۰	متوسط
۲	گسترش موج ایران‌هراسی توسط گروه‌های معاند	۸	بیش از حد متوسط	۷	بیش از حد متوسط
۳	گسترش موج شیعه‌هراسی توسط گروه‌های معاند	۳	بیش از حد متوسط	۶	بیش از حد متوسط
۴	عدم اتحاد گروه‌های شیعه در اندونزی	۷	متوسط	۹	بیش از حد متوسط
۵	آثار جنگ ایران و عراق در اندونزی و افول توجه مردم به انقلاب اسلامی ایران	۱۴	متوسط	۱۴	متوسط
۶	آثار بحران سوریه در اندونزی و اختلاف شیعه و اهل سنت	۶	بیش از حد متوسط	۴	بیش از حد متوسط
۷	اقدامات گروه‌های متعصب و تندرو اهل سنت نسبت به تشیع	۲	بیش از حد متوسط	۵	بیش از حد متوسط
۸	اقدامات وهابیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران	۴	بیش از حد متوسط	۱	بیش از حد متوسط
۹	اقدامات اخوان المسلمین علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران	۹	بیش از حد متوسط	۸	بیش از حد متوسط
۱۰	اقدامات سلفیت علیه شیعه و انقلاب اسلامی ایران	۱	بیش از حد متوسط	۲	بیش از حد متوسط
۱۱	حضور جریان‌های تجددخواه و لیبرالیسم در اندونزی و ترویج گرایش‌های غربی	۱۲	متوسط	۱۳	متوسط
۱۲	گرایش یافتن برخی از رهبران نهضت العلماء به سعودی	۱۰	بیش از حد متوسط	۱۱	بیش از حد متوسط

۱۳	گسترش فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی آمریکا در اندونزی	۵	بیش از حد متوسط	۳	بیش از حد متوسط
۱۴	پیوند سلفی‌گرایی و آمریکایی‌ها	۱۳	متوسط	۱۲	متوسط

نتیجه‌گیری

تبیین و تحلیل وضعیت اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در خارج از مرزهای ایران یک ضرورت استراتژیک برای نظام محسوب می‌گردد، زیرا انقلاب اسلامی توانسته است با کمترین هزینه‌ای دارای طرفدارانی در اقصی نقاط جهان باشد که منافع ملی ایران را تأمین می‌کنند، بیشتر پژوهش‌هایی که در مورد تأثیرگذاری اندیشه امام خمینی(ره) در خارج از مرزهای جغرافیایی ایران صورت پذیرفته است حالت توصیفی داشته و محدود به آسیای غربی بوده است، آسیای شرقی به‌صورت عام و کشور اندونزی به‌صورت خاص مورد بی‌توجهی پژوهشگران واقع شده است، اندونزی با جمعیتی در حدود ۲۵۰ میلیون و بیش از ۹۰ درصد مسلمان چهارمین کشور پرجمعیت جهان محسوب می‌شود و در منطقه استراتژیک قرار گرفته و در ۲۰ ساله آینده از تأثیرگذارترین قدرت‌های جهان خواهد شد، بعد از انقلاب اسلامی ایران شیعه در اندونزی صاحب هویت شد و بالطبع آن سازمان‌ها و جنبش‌های گوناگونی در این کشور به‌وجود آمد، ابی نماینده طیف اساتید و ایجابی نماینده طیف روشنفکر با قرائت‌های مختلفی که از اندیشه امام خمینی(ره) دارند به ترویج و اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در این کشور اقدام کرده‌اند، این پژوهش به‌وسیله پنل خبرگان، مصاحبه با کارشناسان و مطالعه اسنادی به شاخص سازی قوت‌ها، ضعف‌ها، چالش‌ها و تهدیدهای اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در این دو سازمان در قالب روش سوات پرداخته شده است و پرسشنامه مرحله اول و دوم مبتنی بر طیف پنج گزینه‌ای لیکرت تهیه و در اختیار کارشناسان و صاحب‌نظران این حوزه قرار گرفت. روایی صوری ابزار بر اساس نظرات صاحب‌نظران مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن نیز بر اساس آلفای کرونباخ در حد مطلوب ارزیابی شد. پس از جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه، داده‌های تحقیق با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با بهره‌گیری از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. با استفاده از آزمون t تک متغیره، میانگین مؤلفه‌های مربوط به هر یک از متغیرهای پنج‌گانه تحقیق آزمون شدند. همچنین با بهره‌گیری از آزمون فریدمن کلیه متغیرهای اصلی و فرعی تحقیق رتبه‌بندی شدند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد در سازمان ابی، قوت‌ها تأثیر دارند و این تأثیر بیش از حد متوسط است. در خصوص فرصت‌ها و تهدیدها نیز تأثیر معناداری مشاهده می‌شود ولی میزان این تأثیر کمتر از حد متوسط هست؛ و در نهایت ضعف‌ها دارای حد متوسط تأثیر می‌باشند؛ اما در سازمان ایجابی، همچنان قوت‌ها دارای تأثیر می‌باشند و این تأثیر نیز بیشتر از حد متوسط است. ولی در خصوص فرصت‌ها و تهدیدها تأثیر برخلاف ابی بیشتر از حد متوسط گزارش شده است و در نهایت در ضعف‌ها همانند سازمان ابی میزان تأثیر در حد متوسط است؛ اما در خصوص رتبه‌بندی ابعاد سوات در سازمان ابی رتبه‌بندی بین ابعاد مشاهده می‌شود که به ترتیب قوت‌ها، ضعف‌ها، تهدیدها و فرصت‌ها بیشترین تأثیر را دارا می‌باشند اما در سازمان ایجابی تفاوت معناداری در

میانگین ابعاد مختلف وجود ندارد از این رو نمی‌توان قائل به رتبه‌بندی خاصی میان ابعاد مختلف سوات قائل شد.

پیشنهاد‌های پژوهشی

بررسی و شناسایی جنبش‌های اسلامی شیعه که تحت تأثیر گفتمان انقلاب اسلامی ایران شکل گرفتند، یک ضرورت استراتژیک و راهبردی برای نظام محسوب می‌گردد، زیرا جمهوری اسلامی ایران با حداقل هزینه‌ای دارای حامیانی است که می‌تواند منافع انقلاب اسلامی ایران را در این مناطق حفظ و گسترش دهد، تحقیقات در این زمینه با هدف شناسایی و تحلیل وضعیت اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در مناطق هدف در بلندمدت می‌تواند منافع ملی جمهوری اسلامی ایران را تأمین نماید.

پیشنهاد‌های کاربردی

- پیشنهاد می‌گردد که ارتباط‌گیری و کمک‌رسانی به سازمان‌ها و جنبش‌های دینی که تحت تأثیر انقلاب اسلامی و اندیشه امام خمینی(ره) شکل گرفتند، در رأس برنامه‌های حمایتی وزارت خارجه و سایر مراکز قرار گیرد.
- پیشنهاد می‌گردد محتوای فکری مناسبی برای این سازمان‌ها آماده گردد تا آنان در مواجهه با چالش‌های پیش‌رو از آن استفاده نمایند.
- پیشنهاد می‌گردد برای تبیین اندیشه امام خمینی(ره) در اندونزی علاوه بر کار کمی به دنبال افزایش کار کیفی بود و سازمانی متولی این امر قرار گیرد.
- پیشنهاد می‌گردد از ظرفیت فضای مجازی در جهت ارتباط با مردم اندونزی استفاده بهینه صورت پذیرد.
- پیشنهاد می‌گردد ستاد یا سازمانی برای ساماندهی امور تبلیغ اندیشه امام خمینی(ره) و انقلاب اسلامی شکل گیرد.
- پیشنهاد می‌گردد شیوه‌های سنتی تبلیغ عوض گردد و از روش‌های جدید استفاده گردد.
- پیشنهاد می‌گردد در امر اشاعه اندیشه امام خمینی(ره) در خارج از مرزهای کشور اصول و مبانی به‌دقت مورد توجه قرار گیرد تا مانع تفسیرهای مختلف گردد.
- پیشنهاد می‌گردد مؤسسات و پژوهشکده‌هایی که به‌طور تخصصی بر روی اندیشه امام خمینی(ره) و انقلاب اسلامی فعالیت می‌کنند، علاوه بر افزایش غنای محتوایی خود با جنبش‌های اسلامی متأثر از اندیشه امام خمینی(ره) ارتباط گرفته آنان را از لحاظ فکری و محتوایی تغذیه نماید.

References

- Aboudit, Abdolrasoul (2003), “Do We Have Islamic Philosophy?”, Quarterly Journal of Philosophical Knowledge, Vol 1. (In Persian)
- Allama Majlisi (1983), *Baharalanvar*, vol 69. (In Persian)
- Asadi, Morteza (nd), *Islamic World, Jordan, Afghanistan, Algeria, United Arab Emirates, Indonesia, Bahrain, Bruni*, Vol. 1. (In Persian)
- Assyaukanie, Luthfi (2008), *Islamic reform movement in Indonesia and beyond: Progress and regress*, Universitas Paramadina publication, June.
- Azumarrdi, A (1995), “Hadhrami Scholars in the Malay-Indonesian Daispora”, Indonesian Journal for Islamic Studies 2, 1-33,
- Collection of Authors (2013), *Indonesia Book*, Qom, Al-Mustafa Society. (In Persian)
- Darmehdan, Freder (1999), *the World of Islam; South Africa and the Middle East*. In Tehran, Islamic Culture Publishing Office.
- Dokmajian, Harair (2004), *Islam in the Revolution: Contemporary Islamic Movements in the Arab World*, A Study of the Phenomenon of Islamic Fundamentalism, translated by Hamid Ahmadi, Tehran, Kayhan Publications. (In Persian)
- Enayat, Hamid (2004), *Political Thought in Contemporary Islam*. Translated by Khorram Shahi, Tehran, Kharazmi Publications. (In Persian)
- Eshmatzadeh, Mohammad Baqer (2016), *the Impact of the Islamic Revolution of Iran on Islamic Countries*, Qom Institute of Islamic Sciences and Culture. (In Persian)
- Farabi (1956), *Statistics of Sciences*, Bija. (In Persian)
- Fawzi, Yahya & et al (2015), *Contemporary Islamist Movements: A Regional Survey*, Tehran: Orouj Publishing. (In Persian)
- Gharvayan, Mohsen (2000), *Philosophy of Ethics*, Qom, Islamic Research Center Representation of the Supreme Leader in the IRGC. (In Persian)
- Goli Zavareh, Gholam Hossein (1993), *Geography of the Islamic World*, Introduction to Islamic Countries and the Territory of Muslim Minorities, Imam Khomeini Educational and Research Institute Publications, Qom. (In Persian)
- Goli Zavareh, Gholam Hossein (2001), *The Land of Islam: Recognition of Islamic Countries and Muslim Areas of the World*; Qom, Ahl al-Bayt(AS) Research and Publication Institute Publications. (In Persian)
- Hosseini Jebli, Seyed Mir Saleh (2011), *Islamic Movements in Indonesia*, Qom, Bustan Ketab Publications. (In Persian)
- Imam Khomeini, Ruhollah (1992), *Sahifa Imam*, Tehran, Institute for Organizing and Publishing the Works of Imam Khomeini (RA). (In Persian)
- Imam, Ardianto (2018), “Contemporary Islamic Movement”, Popular Culture and Public Sphere in Indonesia: The IndonesiaTanpaJIL, 151-171.
- Imam, Reza (2014), “Shia Muslims around the World”. Archived from the original on 22 May 2009.
- Jacobsen, Frode (2013), *Hadrami Arabs in Present-day Indonesia*, Taylor & Francis US. 19. ISBN 978-0-415-48092-5.
- Kartomi, Margaret (2012), *Musical Journeys in Sumatra*. University of Illinois Press, 75. ISBN 978-0-252-03671-2.

- Lahiji, Abd al-Razzaq (1662), *Shawarq al-Imam fi Sharh Tajrid al-Kalam*, vol. 1, Tahqiq Alizadeh, Akbar Asad. (In Persian)
- Latief, Hilman (2008), "The Identity of Shi'A Sympathizers in Contemporary Indonesia", Muhammadiyah University of Yogyakarta, Indonesia, December, journal Islam in Indonesia.
- Leo, Leonard (2010), *Annual Report to Congress*, DIANE Publishing. International Religious Freedom, 261. ISBN 978-1-4379-4439-6.
- Mesbah Yazdi, Mohammad Taghi (2015), *Philosophy of Ethics*, Research and Writing: Mohammad Hossein Sharifi, Qom, Imam Khomeini Educational and Research Institute, Third Edition. (In Persian)
- Meshkini, Ali (1996), *jurisprudential and fundamental terms*, Qom, Al-Hadi, sixth edition. (In Persian)
- Motahari, Morteza (2010), *Collection of works*, Qom, Sadra Publications. (In Persian)
- Mousavi Bojnourdi, Seyed Mahmoud (2006), "A Study of the Role of Ethics in Jurisprudence and Law (1) and (2)", Reflection of Thought, No. 83. (In Persian)
- Muzaffar, Mohammad Reza (1991), *Principles of Jurisprudence*, Qom, Qom Seminary Islamic Propaganda Office Publications, Fourth Edition. (In Persian)
- Nouri, Mirza Hussein (1988), *Mustadrak al-Sa'il*, vol. 11.
- Qazi Abdul Rahman Ibn Ahmad Iji, (unpublished), *Al-Mawaqif Fi Alam Al-Kalam*, Qom, Al-Kitab Science Publishing. (In Persian)
- Rabbani, Mohammad Ali (2014), *Culture and Religion in Indonesia*, Tehran, Pardis Ghalam Publications. (In Persian)
- Salehi Najafabadi, Abbas; Rezaei, Ali Reza (2007), "Fundamentals of Islamist Movements: Theories and Perspectives", Quarterly Journal of Political Studies, Azadshahr, Islamic Azad University. (In Persian)
- Shirazi, Sadr al-Muta'allehin (2015), *Your Messages in Imagination and Confirmation*, Beirut, Dar Al-Ahya Al-Tarath Al-Arabi. (In Persian)
- Tarihi, Fakhruddin bin Muhammad (1995), *Bahrain Assembly* (Vol. 1). Qom, Ba'ath Institute, Printing and Publishing Center. (In Persian)
- The official website of the Indonesian Ahl al-Bayt Organization <http://www.amnesty.org/en/2012/02> (396) 05, 11.
- Zarkasyi, Hamid Fahmy (2008), "The rise of Islamic religious-political movements in Indonesia: The background", present situation and future 7.13 University of Darussalam Gontor, Article.
- Zolkifli, (2013). *The Struggle of the Shiis in Indonesia*, Universitris Leiden press.